

Vastaus Marjo Vackerin ja Nina Nummelan sekä 34 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaalle jengiytymisen ja rikollisuuden ennaltaehkäisevä- hanke peruskouluihin

VD/4098/00.02.00.03/2024

KK/ST/SL/KP/HH/VT/MT

Marjo Vacker ja Nina Nummela sekä 34 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Nuorten erilainen oireilu ja häiriökäyttäytyminen on lisääntynyt, mikä tulee esiin myös oppilaitosten arjessa. Kyse on monimuotoisesta yhteiskuntaa, yhteisöjä ja yksilöjä koskevasta ongelmasta, joka edellyttää monialaista osaamista, ennaltaehkäisevää toimintaa sekä konkreettisia toimia, joilla rikoksilla ja väkivallalla oireilevia nuoria voidaan auttaa mahdollisimman varhain.

Vuonna 2023 Vantaan kaupunki on hakenut valtionavustusta aiempina vuosina hankkeeseen: ”Nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäiseminen sekä hyvinvointi- ja turvallisuusosaamisen vahvistaminen toisen asteen oppilaitoksissa”.

Tarvitsemme toimia myös peruskouluihin, jolloin ennaltaehkäisy olisi mahdollista varhaisemmassa vaiheessa. Vantaan kouluissa opetetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, joilla tavoitellaan kokonaisvaltaista hyvinvointia, jengiytymisen – ja rikollisuuden ennaltaehkäisy olisi tärkeää tämän lisäksi.

15.3.2024 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnat toteavat kannanotossaan, että ”Neuvottelukunnat vaativat yhteistoiminnan tehostamista ja tiedonsaannin parantamista eri toimijoiden välillä, jotta löydetään kustannustehokkaita ja vaikuttavia keinoja turvallisuuden parantamiseksi ja nuorisoriikollisuuden kitkemiseksi.

Taustaa Helsingistä

”Tämän vuoden 2024 alussa käynnistettiin koulujen turvallisuuden lisäämiseen tähtäävä hanke Helsingissä. Hanke kestää vuoden. Kehittämishanke keskittyy jengiytymisen ja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn.

Koulujen oppilaiden ja henkilöstön lisäksi mukana toiminnassa on muun muassa poliisi. Hankkeessa työskentelee seitsemän projektiasiantuntijaa, jotka muun muassa järjestävät kouluilla Nuoret ja rikollisuus - oppitunteja.

Yläkouluikäisille tarkoitetuilla tunneilla käydään läpi poliisin ja sisäministeriön tuottamaa materiaalia, kuten videoita ja tietoiskuja. Nuorille kerrotaan tarkemmin esimerkiksi rikoslaista. Lisäksi koulujen henkilökuntaa koulutetaan turvallisuustilanteiden arvioinneissa sekä tarjotaan kohdennettua tukea niille oppilaille, jotka oireilevat väkivaltaisella käytöksellä. Projektissa on tarkoitus selkeyttää koulujen toimintamalleja tapauksissa, joissa herää huoli lapsen tai nuoren joutumisesta rikoksia tekevän jengin vaikutuspiiriin.”

Lisätiedot: Helsinki tekee peruskouluissa työtä jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi | Helsingin kaupunki

Me valtuustoaloitteen allekirjoittaneet esitämme pyynnön Vantaan kasvatuksen – ja oppimisen sekä Nuoriso- ja yhteisöpalveluiden toimialalle tarkastella samaisen kehittämishankkeen mahdollisuutta myös Vantaan peruskouluihin.”

Kaupunginvaltuusto 20.5.2024 § 19

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Marjo Vackerin ja Nina Nummelan sekä 34 muun valtuutetun aloite Vantaalle jengiytymisen ja rikollisuuden ennaltaehkäisevä- hanke peruskouluihin

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala sekä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala toteavat vastauksenaan seuraavaa:

Perusopetuksen rikollisuutta ennaltaehkäisevästä työstä

Koulujen turvallisuus ja oppilasyhteisöjen hyvinvointi ovat erottamattomasti liitoksissa toisiinsa. Perusopetuksessa on kehitetty paljon toimintaa, joka tukee kouluja sekä suoraan että välillisesti nuorisorikollisuuden ja väkivallan ennaltaehkäisyssä.

Vantaalla on tehty pitkäjänteisesti työtä oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi. Jokaisella koululla on säännölliset Hyvinvoinnin vuosikelloon pohjautuvat tunnetaito- ja vuorovaikutustaitotunnit, joissa lisäpanostuksia on tehty erityisesti 7. ja 8. luokkien osalta. Henkilöstölle on tarjottu koulutusta tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen ja kouluilla toimivat myös tunne- ja vuorovaikutustaitojen tutor-opettajat.

Vantaalla on otettu lukuvuoden 2022–2023 alussa käyttöön Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen toimenpideohjelma, jota on jalkautettu systemaattisesti käyttöönotosta asti. Lisäksi kouluissa on ollut käytössä lukuvuoden 2023–2024 alusta lähtien Koulu kaikille-malli (läsnäolon tukemisen ja poissaoloihin puuttumisen malli). Mallin perustana on kouluun kiinnittyminen.

Kaikissa kaupungin omissa tiloissa on käytössä turvallisemman tilan periaatteet. Tämä ohjeistus on käyty kaikilla perusopetuksen kouluilla läpi. Turvallinen tila on paikka, joka tarjoaa paikallaolijoille tunteen fyysisestä, henkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kohdata minkäänlaisia syrjinnän, kiusaamisen, häirinnän tai väkivallan muotoja. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea aktiivista toimintaa tämän ehkäisemiseksi ja puuttumista tilanteisiin, joissa näin tapahtuu. Jalkauttaminen jatkuu tänä lukuvuonna kuraattoreiden johdolla osana yhteisöllistä opiskeluhooltotoimintaa 7. luokkalaisten kanssa.

Hyvinvointia ja turvallisuutta edistetään kouluissa myös toimintakulttuurin tasolla. Jo 22 koulua 41:stä on lähtenyt mukaan ProKoulu-toimintaan, joka on koulujen toimintakulttuurin kehittämisen prosessi. ProKoulu on tutkittuun tietoon perustuva ja jatkuva kehittämistyö oppilaiden systemaattiseen ohjaamiseen ja työyhteisön toimintakulttuurin kehittämiseen. Niissä kouluissa, joissa ProKoulu toimintaa on ollut useamman vuoden ajan, on esimerkiksi havaittu henkilöstön minäpystyvyyden kokemuksen lisääntyneen etenkin haastavissa oppilastilanteissa.

Perusopetuksen Yhteinen turvaverkko -hanke

Perusopetuksessa on toiminut lukuvuoden 2023 alusta alkaen Yhteinen turvaverkko -hanke, jonka tavoitteena on kehittää toimenpiteitä turvallisemman ja hyvinvoivan perusopetuksen järjestämiseksi sekä nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi. Hanke on osa valtion erityisavustusta toimenpiteisiin nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi, kuten aloitteessa viitattu Helsingin kaupungin hanke. Vantaalla hanke on sijoittunut perusopetukseen. Hankkeessa työskentelee kaksi henkilöä lukuvuosien 2023–2024 ja 2024–2025 ajan.

Hanke toimii perusopetuksen palvelualueella, mutta se tekee tiiviisti yhteistyötä muiden palvelualueiden, toimialojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (mm. poliisi, hyvinvointialue) nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Lisäksi hanke on mukana kansallisessa hankeverkostossa, jossa on tehnyt tiiviimpää verkostoyhteistyötä mm. Turun, Tampereen, Keravan, Mäntsälän ja Helsingin kanssa.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on, että

- kouluissa työskentelevän henkilöstön ymmärrys nuorten rikollisuudesta ja väkivallasta ilmiönä lisääntyy sekä käsitys koulun ennaltaehkäisevästä toiminnasta vahvistuu
- henkilöstön valmiudet kohdata koulun arjessa haastavaa käytöstä ja puuttua siihen lisääntyvät
- kouluissa vahvistuvat ja vakiintuvat sellaiset rakenteet ja käytännöt, jotka tukevat turvallisuutta sekä edistävät myönteistä toimintakulttuuria
- koulujen ja muiden toimijoiden välisiä toimivia yhteistyökäytänteitä tehdään näkyväksi ja yhteistyö kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi tiivistyy

Toimenpiteet

Henkilöstön osaamisen ja valmiuksien vahvistaminen

Perusopetuksen henkilöstölle järjestetään turvallisen oppimisympäristön koulutusta. Koulutusta on sisällöllisesti kohdennettu eri henkilöstöryhmille tarpeenmukaisesti. Näiden koulutusten teemoja ovat (1) pedagoginen turvallisuus ja haastavan käyttäytymisen ennaltaehkäisy, (2) kärjistyneiden tilanteiden ehkäiseminen ja hallinta sekä (3) väkivaltaisen käytöksen kohtaaminen. Koulua johtaville rehtoreille ja apulaisrehtoreille järjestetään lisäksi Henkisen ensiavun koulutusta.

Hankkeessa on lisäksi kehitetty uusien rehtorien ja turvallisuusvastaavien turvallisuusperehdytyskäytänteitä yhdessä kaupunkiturvallisuustiimin kanssa.

Turvallisuuden toimintakulttuuria tukevat rakenteet ja käytännöt

Hankkeen useat toimenpiteet ovat omiaan vaikuttamaan myös toimintakulttuuriin vahvistamalla kaupunkitasoisesti sellaisia rakenteita ja käytäntöjä, jotka tukevat toiminnan systemaattisuutta, jaettua vastuuta ja yhteistyötä. Hankkeessa uudistetaan koulujen käytössä olevia turvallisuussivustoja yhdessä

opiskeluhuollon kanssa ja tehdään niistä yhä käytettävämpiä koko koulun henkilöstölle. Samassa yhteydessä ohjeistuksia päivitetään ja kehitetään tehtyjen havaintojen perusteella.

Jokaisella koululla on vähintään yksi turvallisuusvastaava, joiden ympärille on perustettu turvallisuusvastaavien verkosto. Verkosto tapaa lukuvuoden alussa turvallisuusvastaaville ja uusille rehtoreille suunnatussa turvallisuusperehdytyksessä, joka järjestetään yhteistyössä kaupunkiturvallisuustiimin ja ennalta estävän poliisin kanssa. Lisäksi verkostolla on lukuvuodessa kaksi vapaamuotoisempaa verkostotapaamista. Verkoston tarkoituksena on edistää koulujen välistä vuoropuhelua ja hyvien käytänteiden jakamista. Turvallisuusvastaaville on laadittu materiaalipankki, joka toimii myös tiedon vaihtamisen alustana koulujen välillä.

Ammattilaisten välisen vuoropuhelun lisääminen ja tiedonkeruu

Hanke pyrkii edistämään koulujen ja muiden toimijoiden välistä vuorovaikutusta järjestämällä alueellisia turvallisuusdialogeja sekä koulujen henkilökunnalle että koulujen yhteistyötahoille (mm. järjestöt, poliisi, nuorisotoimi). Dialogeissa yhteisiä keskusteluja siivittävät asiantuntijoiden alustuspuheenvuorot, tarjoten osallistujille myös ajankohtaista tietoa nuorten rikollisuudesta. Alueellisten dialogien keskusteluista kootaan muistiot, jotta osallistujat saavat nähdäkseen myös, millaista keskustelua muilla alueilla käytiin saman aiheen ympäriltä.

Alueelliset dialogit toimivat myös tiedonkeruun menetelmänä. Hanke pyrkii kuulemaan laajasti henkilöstöä, yhteistyötahoja ja oppilaita erilaisin tavoin, muodostaakseen kokonaiskuvaa alueellisista ja kaupunkitasoisista tilannekuvista aihepiirin ympärillä. Alueellisten dialogien lisäksi hanke vierailee lukuvuoden 2024–2025 aikana perusopetuksen kouluilla keskustelemassa oppilaiden kanssa koulun turvallisuudesta, turvallisuuden tunteeseen vaikuttavista asioista sekä kehittämiskohteista. Tämän lisäksi oppilaiden näkemyksiä edellä mainituista teemoista kartoitetaan nimettömällä kyselyllä. Saatua tietoa hyödynnetään eri tavoin. Jokainen koulu saa koonnin omassa koulussa nousseista keskeisistä teemoista. Tavoitteena on, että koulu jatkaa materiaalin pohjalta asian työstämistä yhdessä oppilaiden kanssa, muodostaen koululle yhden kehittämistavoitteen kevätkaudelle. Lisäksi koulut saavat nähdäkseen koonnin alueellisista ja kaupunkitasoisista havainnoista. Kaikki kerätty tieto ja saadut havainnot toimivat myös tiedolla johtamisen tukena kaupunkitasoisesti.

Ennalta estävän poliisin, ankkuritoiminnan ja perusopetuksen välinen yhteistyö

Hankkeen osatavoitteena on edistää ankkuritoiminnan ja koulun välistä yhteistyötä. Ankkuritoiminta on poliisin johtama moniammatillinen yhteistyömalli. Ankkuritoiminnassa työskentelee poliisin lisäksi sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä ja terveydenhoitaja. Hanke osallistuu toiminnan kehittämiseen osana Vantaa-Keravan alueen ankkuritoiminnan ohjausryhmää sekä tarjoamalla koulun henkilöstölle tietoa ankkuritoiminnasta, sen kohderyhmästä ja toimintaan ohjautumisesta. Kouluilla on tiivistä yhteistyötä ennalta estävän poliisitoiminnan (eet) kanssa ja eet-poliisi on ollut mukana mm. uusien rehtoreiden ja turvallisuusvastaavien perehdytyksissä ja alueellisissa vanhempainilloissa.

Muuhun kehittämistyöhön osallistuminen

Hanke on osa jatkumoa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaiselle työlle ja osallistuu perusopetuksessa sekä muiden toimijoiden kanssa monenlaiseen kehittämistoimintaan näiden teemojen ympärillä. Hanke on muun muassa mukana yhteistyössä päivittämässä suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, häirinnältä ja kiusaamiselta. Työn tavoitteena on yhä edelleen selkeyttää ja systematisoida ennaltaehkäisyn ja puuttumisen tapoja sekä lisätä yhteistä ymmärrystä siitä, mitä nämä ilmiöt pitävät sisällään. Suunnitelmaa käsitellään henkilöstön kanssa ja siitä tiedotetaan huoltajille, oppilaille ja yhteistyötahoille vuosittain. Päivitetyn suunnitelman jalkauttamista on tarkoitus

tukea muun muassa laatimalla siitä koulujen käyttöön tiivistettyä materiaalia, helpottamaan yhteistä käsittelyä henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Kasvatuksen ja oppimisen sekä Nuoriso- ja yhteisöpalveluiden yhteistyö ja mahdolliset jatkohankkeet

Kasvatuksen ja oppimisen sekä Nuoriso- ja yhteisöpalvelujen toimialat tekevät laajasti yhteistyötä aiheen ympärillä sekä seuraavat yhdessä mahdollisia uusia aihepiiriin liittyviä rahoituskanavia.

Kaupunginhallitus 21.10.2024 § 19

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan vs. apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Marjo Vackerin ja Nina Nummelan sekä 34 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 16.12.2024

Kaupunginhallituksen esitys:

Merkitään kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Liitteet:

- allekirjoitettu Marjo Vackerin ja Nina Nummelan sekä 34 muun valtuutetun aloite Vantaalle jengiytymisen ja rikollisuuden ennaltaehkäisevä- hanke peruskouluihin

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot:

Apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, puh. 040 620 5080, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)